

TEHTÄVÄPAKETTI

Tehtävät: Meri-Maaria Kivekäs

Kuvat: Leea Simola

OPETTAJALLE

Haluaisitteko lukea *Naapurimme Eskelmuksen* koko luokan voimin, lukutaidon tasoeroista huolimatta? Tästä tehtäväpaketista löytyy neljänlaisia tehtäviä tarinan lukemisen ja ymmärtämisen tueksi. Eri tehtävät on suunnattu eritasoisille lukijoille.

SANAJAHTI-tehtävät on tarkoitettu sanaston kartuttamisen ja luetun ymmärtämisen tueksi. Ne sopivat erityisesti S2-opiskelijoille ja lukemista opetteleville oppilaille, mutta antavat mahdollisuuden myös esimerkiksi synonyymien, kielikuvien ja kuvailevien sanojen tutkimiseen. Tehtävät toimivat myös luokan eteen heijastettuina.

Kirjan kuvitusta hyödynnetään luetun ymmärtämisen tukena. Kuvista etsittävät sanat on järjestetty sanalistoihin siten, että synonyymit ja samaan kohteeseen viittaavat sanat ovat peräkkäin. Näin esimerkiksi niiden merkityserojen tarkastelu on helpompaa.

JUONIPUUNTI-tehtävät on suunniteltu tarinan hahmottamisen ja luetun ymmärtämisen tueksi. Ne sopivat kaikille luettua kertaaviksi ja syventäviksi tehtäviksi. Niitä voi hyödyntää myös lukemisharjoituksena sellaisille oppilaille, jotka eivät vielä itse pysty lukemaan koko tarinaa.

Tehtäväpaketin kuviin on numeroitu elementtejä, joihin tekstipätkät liittyvät. Numeroilla varustetun kuvan voi heijastaa kaikkien nähtäväksi lukemisen ajaksi. Kuvat löytyvät Sana-jahti-tehtävien yhteydestä.

AJATUKSENJUOKSU-tehtävät on suunnattu kokeneemmille lukijoille, joiden kanssa tarinan kerroksia on mahdollista tulkita jo monitahoisemmin. Tehtävät auttavat suuntaamaan huomiota lukiessa tulkinnan kannalta olennaisiin asioihin ja vihjaavat, millaisiin kysymyksiin tarinasta kannattaa etsiä vastauksia.

Kysymykset voi antaa oppilaille joko lukemisen tueksi tai esimerkiksi lukupäiväkirjan pohjaksi, tai niistä voi keskustella yhdessä lukuprosessin aikana tai sen jälkeen. Osiossa kurkistetaan myös nimienkeräämiskirjaan ja tutkitaan tarinan hahmojen nimien merkityksiä.

KIELILEIKKI sisältää kaikille sopivia, toiminnallisia tehtäviä tarinan käsittelyyn.

Mielin kielin -tehtävissä tarinaa ja kieltä tutkitaan toiminnallisesti ja kehollisesti.

Suolletaan sukkeluuksia -tehtävät puolestaan kutsuvat leikkimään kielellä ja tarjoavat luovuutta kutittelevia harjoituksia kielen ihmeiden tutkimiseen.

LUVUT 1-2

POS-TI-LAA-TIK-KO
KIR-JE-LOO-TA
KÄ-VE-LY-TIE
KO-TI-KA-TU
KUL-KU-REIT-TI
TAM-MEN-TER-HO-PUU
TAM-MI
TA-LO
KO-TI
TIK-KAAT
TI-KA-PUUT
VEL-HO
NAA-PU-RI
PAR-TA
KRIS-TAL-LI
KI-MAL-LUS
LII-MA
PI-HA
PUU-TAR-HA

SANAJAHTI

ETSI KUVASTA SANALISTAN ASIAT:

Yhdistä sana ja oikea kuvan kohta viivalla. Useampi sana voi sopia samaan kohtaan kuvassa. Keksitkö eron tällaisten sanojen merkityksessä?

TUTKI KUVAA:

Postilaatikko muistuttaa taloa. Siinä lukee, että se on *Yksinäisten kirjeiden hotelli* – siis hotelli yksinäisille kirjeille. Mitä luulet sen tarkoittavan?

JUONIPUINTI

Etsi kuvasta kunkin tekstinpätkän edessä oleva numero. Katso, mitä sen luota löytyy. Muistele, mitä tarinassa on tähän mennessä kerrottu kyseisestä asiasta tai henkilöstä. Lue sitten teksti.

1. Minä olen *Aa-le-kaap-pi Huis-kin-hais-kin Höp-sö-hei-nä Ri-ta-ri-ku-nin-gas*. Keksin nimeni itse. Olen hyvä keksimään nimiä. Kirjoitan niitä muistiin ni-mi-en-ke-rää-mis-kir-jaan. Olen jo koulussa. Minulla on myös pik-ku-ve-li.
2. Ko-ti-ka-dul-lem-me ilmestyi yön aikana outo pos-ti-laa-tik-ko. Se seiso i keskellä tietä. Su-ku-ni-men kohdalla luki: *Yk-si-näis-ten kir-jei-den ho-tel-li*. Pos-ti-laa-ti-kon sisällä oli pelkkää tyhjää.
3. Saimme myös uuden naapurin. Hänkin ilmestyi kuin tyhjästä. Naapuri näyttää velholta. Hän kasvattaa pihallaan nak-ki-pen-sai-ta ja li-ha-pul-la-pui-ta. Naapuri pyysi minua keksimään itselleen nimen. Niinpä hänestä tuli *Eskelmus*.
4. Es-kel-muk-sen koti kimaltaa kuin meri. Hän on liimannut talonsa seiniin kris-tal-le-ja, ettei se olisi niin tylsä.

AJATUKSENJUOKSU

Pohdi oheisia kysymyksiä. Miten vastaisit niihin tällä hetkellä? Palaa kysymysten äärelle vielä myöhemmin, viimeistään kun olet lukenut koko kirjan. Ovatko vastauksesi säilyneet samanlaisina?

1. Miksi postilaatikossa lukee *Yksinäisten kirjeiden hotelli*?
2. Miksi päähenkilö on keksinyt itselleen nimen, eikä kerro oikeaa nimeään?
3. Miksi päähenkilö keräilee nimiä nimienkeräämiskirjaan?
4. Onko uusi naapuri velho?
5. Päähenkilö antaa naapurille nimeksi *Eskelmus Dumbellusdoore Merenvangitsija Kynsiäinen*. Miten uskot hänen keksineen nimen?
6. Mitä Eskelmus tarkoittaa sanoessaan, että yksinäisyys on monesti pelkkää tyhjää?

KURKISTETAAN NIMIENKERÄÄMISKIRJAAN:

Tarinan päähenkilö keksii ja keräilee nimiä yhdessä veljensä kanssa.

Tässä ovat kaikki heidän tähän mennessä keksimänsä nimet.

Tutki sanoja, joista ne on luotu. Mitä nimet kertovat kantajistaan?

- Aalekaappi Huiskinhaiskin Höpsöheinä Ritarikuningas (päähenkilö, kertoja)
- Uneksija (päähenkilön pikkuveli)
- Yksinäisten kirjeiden hotelli / Kuriton kirjeloota (outo postilaatikko)
- Eskelmus Dumbellusdoore Merenvangitsija Kynsiäinen / Kimaltavan talon velho (uusi naapuri)

KIELILEIKKI

MIELIN KIELIN:

Keksi itsellesi nimi, joka mielestäsi kuvaa sinua mahdollisimman hyvin, muttei kuitenkaan heti paljasta, kenelle se kuuluu. Kerätkää kaikkien keksimät nimet yhteen ja koettakaa lopuksi arvata, mikä nimi kuuluu kenellekin.

SUOLLETAAN SUKKELUUKSIA:

Kun Eskelmus kysyy päähenkilöltä, missä tämän vanhemmat ovat, päähenkilö vastaa:

”Missä milloinkin. Töissä, lomalla, mustikassa, sienessä, puolukassa, kalassa, myöhässä, mykkäkoulussa, unenpöpperössä.”

Jatkakaa listaa. Keksikää mahdollisimman hoopoja vastauksia.

LUVUT 3-4

PIK-KU-VE-LI
MAR-JA-PEN-SAS
ÄI-TI
KOR-VAN-TAUS
RU-PEU-TU-NUT POL-VI
HYÖN-TEI-NEN
KÄR-PÄ-NEN
LI-KAI-SET KAS-VOT
SIL-MÄ-LA-SIT
MUS-TA KIS-SA
HY-MY
HAR-TI-A
OL-KA-PÄÄ

SANAJAHTI

ETSI KUVASTA SANALISTAN ASIAT:

Yhdistä sana ja oikea kuvan kohta viivalla. Useampi sana voi sopia samaan kohtaan kuvassa. Keksitkö eron tällaisten sanojen merkityksessä?

TUTKI KUVAA:

Äiti näyttää kuvassa kovin HERMOSTUNEELTA. Mistä luulet sen johtuvan?

JUONIPUINTI

Etsi kuvasta kunkin tekstinpätkän edessä oleva numero. Katso, mitä sen luota löytyy. Muistele, mitä tarinassa on tähän mennessä kerrottu kyseisestä asiasta tai henkilöstä. Lue sitten teksti.

1. Pik-ku-vel-jel-lä-ni alkoi ke-sä-lo-ma. Niinpä meillä on paljon aikaa puhua *Es-ke-l-muk-ses-ta* ja tarkkailla pos-ti-laa-tik-ko-a. Veljeni on *U-nek-si-ja*. Hän on vielä päi-vä-ko-dis-sa, mutta öisin hän seikkailee unissaan.
2. Loman alussa tu-tus-tuim-me *Es-ke-l-muk-sen* mustaan kissaan. Kissan nimi on *Velmunen*. Samalla myös veljeni ja *Eskelmus* ta-pa-si-vat toisensa. *Eskelmus* paljasti, että tarvitsee pian *U-nek-si-jan* apua.
3. Myös äiti ja isä a-loit-ti-vat loman. He ren-tou-tui-vat, kun lähdimme yhdessä *Mummolaan*. *Mum-mo-las-sa* teimme kai-ken-lais-ta hauskaa: Uimme, ongimme, tanssimme ja näimme höy-ry-ju-nan.

AJATUKSENJUOKSU

Pohdi oheisia kysymyksiä. Miten vastaisit niihin tällä hetkellä? Palaa kysymysten äärelle vielä myöhemmin, viimeistään kun olet lukenut koko kirjan. Ovatko vastauksesi säilyneet samanlaisina?

1. Millaisia ovat päähenkilön vanhemmat?
2. Aikuiset ja lapset ovat eri mieltä siitä, onko ulkona vaarallista ja millainen Eskelmuksen talo on. Mistä luulet tämän johtuvan?
3. Mitä Eskelmus tarkoittaa sanoessaan, ettei Velmunen oikeastaan ole hänen kissansa, vaikka he asuvatkin yhdessä?
4. Millaista Mummolassa on?
5. Miksi äiti ja isä ovat Mummolassa ja kotona niin erilaisia?

KURKISTETAAN NIMIENKERÄÄMISKIRJAAN:

1. Päähenkilö paljastaa, että jos hän saisi keksiä naapurin kissalle nimen, siitä tulisi *ÄitipaniikISSA*. Miten luulet hänen keksineen nimen?
2. Kun kesäloma alkaa, äiti ja isä ovat lasten mielestä kuin talviunilta *heränneet karhut*. Millaisia he siis ovat?
3. Päähenkilön mukaan isä siirtyy *lomaminäänsä* aina äitiä nopeammin. Mitä hän mahtaa sillä tarkoittaa?

KIELILEIKKI

MIELIN KIELIN:

Kielikuva on ilmaus, jota ei ole tarkoitus ymmärtää kirjaimellisesti. Se pyrkii havainnollistamaan jotakin asiaa toisen asian herättämän mielikuvan avulla.

Nyt leikitään kehoilla ja kielikuvilla! Tutkikaa, miten voisi liikkua ihminen, jonka liikkumistapa muistuttaa: 1.) *venyttelevää kissaa*, 2.) *talviunilta herännyttä karhua*, 3.) *valpasta vahtikoiraa*, 4.) *tam-menterholle piiloa etsivää oravaa*, 5.) *hidasta ja kaulaansa kurkottelevaa etanaa*. Keksikää itse lisää.

SUOLLETAAN SUKKELUUKSIA:

Tarinan äiti ja isä ovat kovia liioittelemaan. Isä esimerkiksi pelkää tukehtumista hämähäkin-verkkoon. Kokeilkaa tekin äärimmäistä liioittelua. Keksikää selityksiä, joissa aivan tavalliset ja turvalliset asiat muuttuvatkin hurjiksi ja vaarallisiksi. (Esimerkiksi: *Tämä valokatkaisin on hurjan vaarallinen. Jos siitä vahingossa painaa, valot sammuvat ja eksymme kaikki pimeään huoneeseen.*)

Voitte testata harjoituksesta myös versiota, jossa kehutaan ihan tavallisia esineitä maailman parhaiksi. (Esimerkiksi: *Minun kumini on maailman paras. Se kumittaa niin tehokkaasti, että kumitin sillä jopa opettajan ääriviivat ja tahrain puidastani!*)

LUVUT 5-6

PI-HA-NUR-MI
SA-TEEN-KAA-RI
MAA-LI-PURK-KI
SI-VEL-LIN
PENS-SE-LI
PUU-TAR-HA-LET-KU
SUIH-KU-A-VA VE-SI
PIK-KU-VE-LI
O-HI-KUL-KI-JA
NAI-NEN
ROU-VA
SA-PA-RO-PÄI-NEN
TYT-TÖ
VA-LU-VA
PI-SA-RA
KAS-TE-LE-VA
LÄ-TÄK-KÖ
LAM-MIK-KO

SANAJAHTI

ETSI KUVASTA SANALISTAN ASIAT:

Yhdistä sana ja oikea kuvan kohta viivalla. Useampi sana voi sopia samaan kohtaan kuvassa. Keksitkö eron tällaisten sanojen merkityksessä?

TUTKI KUVAA:

Kuvassa näkyy monenlaisia tunteita. Osaatko nimetä niitä? Mikä tunteet on saanut aikaan?

JUONIPUINTI

Etsi kuvasta kunkin tekstinpätkän edessä oleva numero. Katso, mitä sen luota löytyy. Muistele, mitä tarinassa on tähän mennessä kerrottu kyseisestä asiasta tai henkilöstä. Lue sitten teksti.

1. Kun pa-la-sim-me *Mum-mo-las-ta*, Eskelmus oli pihalla maa-laa-mas-sa sa-teen-kaar-ta ve-si-let-kul-la. Menimme veljeni kanssa i-hai-le-maan sitä.
2. Yht-äk-ki-ä kadulta alkoi kuulua kuohuntaa. *Eskelmus* oli va-hin-gos-sa kastellut letkulla o-hi-kul-ki-jan. Nainen jatkoi jupisten matkaansa, mutta hänen mukanaan ollut tyttö jäi jut-te-le-maan.
3. Tyttö pa-hoit-te-li, että hänen äidillään oli lo-ma-mu-ri-na. Hänellä oli taskussaan märkä kir-je-kuo-ri, jota hän oli ollut tuomassa pos-ti-laa-tik-koon. *Eskelmus* kertoi pos-ti-laa-ti-kon olevan rikki. Se selitti, miksei tyttö ollut saanut e-del-li-siin kir-jei-siin-sä vastausta.
4. Seu-raa-vi-na päivinä alkoi sataa. Äiti ja isä muuttuivat taas i-loi-sik-si ja ka-to-si-vat sienimetsään. Me keksimme veljen kanssa ta-ri-noi-ta *Hör-me-lii-nis-tä*. Se oli otus, joka söi kipua.
5. Sitten *Velmunen* kutsui meidät kylään. *Eskelmus* tarjosi puutarhan satoa: nakkeja ja li-ha-pul-li-a. Hän myös paljasti, ettei saa pos-ti-laa-tik-ko-a toimimaan, koska on ka-dot-ta-nut lapsuuden taian.

AJATUKSENJUOKSU

Pohdi oheisia kysymyksiä. Miten vastaisit niihin tällä hetkellä? Palaa kysymysten äärelle vielä myöhemmin, viimeistään kun olet lukenut koko kirjan. Ovatko vastauksesi säilyneet samanlaisina?

1. Miksi Eskelmus maalaa sateenkaaria?
2. Miten aikuiset suhtautuvat Eskelmukseen? Entä lapset?
3. Minkä takia Eskelmus alkaa puhua ukkosesta kohdatessaan kiukkuisen ohikulkijan?
4. Mitä saporopäinen tyttö tarkoittaa sanoessaan, että hänen äidillään on lomamurina?
5. Lätäköissä pomppiessaan sisarukset pohdiskelevat syvällisiä. Mitä he kysymyksillään tarkoittavat, ja miksi päähenkilö haluaa yhtäkkiä vaihtaa puheenaihetta?
6. Miksi Hörmeliini on lapsille niin tärkeä?
7. Millaisena aikuisuus näyttäytyy lasten ja Eskelmuksen keskustelussa?

KURKISTETAAN NIMIENKERÄÄMISKIRJAAN:

Tutki uusimpia sisarusten keksimiä nimiä. Mitä nimet kertovat kantajistaan?

- Sateenkaarimaalari (*Eskelmus*)
- Lomamurisija (*kastunut ohikulkija*)
- Mari(noit)sijat (*äiti ja isä*)

KIELILEIKKI

MIELIN KIELIN:

Hörmeliini on tarinan lasten keksimä otus, joka syö kipua. Kumpikin lapsista kuitenkin kuvittelee Hörmeliinin aivan erilaiseksi mielessään. Millainen Hörmeliini on teidän kuvitelmissanne? Aloittakaa tutkiminen maistelemalla nimeä: Lausukaa nimeä ”HÖRMELIINI” ääneen hitaasti, nopeasti, kuiskaten, muristen, laulaen, venyttäen. Millaisia mielikuvia nimi herättää?

Tutkikaa sitten toistenne mielikuvia Hörmeliinistä. Voitte tehdä mielikuvat näkyviksi joko piirtämällä omat Hörmeliinit tai hyödyntämällä patsas-tekniikkaa. Patsas-tekniikassa oppilaat työskentelevät pareittain ja muovailevat toisistaan vuorollaan Hörmeliinit. Aina kun puolikkaan luokan patsaat ovat valmiit, ne katsotaan. Sitten vaihdetaan roolit toisinpäin.

SUOLLETAAN SUKKELUUKSIA:

Homonymia tarkoittaa ilmiötä, jossa sama sana tarkoittaa useampaa eri asiaa. Tällaisia sanoja ovat esimerkiksi *kurkku, kuusi, voi, lähde, lehti, maksa, tuli, juuri, kohta, sataa, vasta ja luuta*. Keksittekö missä kohdin tarinaa tämänkaltaiset sanat aiheuttavat väärinymmärryksiä?

Keksikää yhdessä lisää lausahduksia, joissa homonymia voisi aiheuttaa väärinymmärryksiä. (Esimerkiksi: *Etsi mahdollisimman suora ja vihreä kurkku.*) Halutessanne voitte myös esittää tilanteita niiden väärinymmärrettyinä versioina.

LUVUT 7-8

MUM-MO
UK-KI
TUL-VI-VA
SA-TEEN KAS-TE-LE-MA
PI-SA-RA
PYÖ-RÄ
PYÖ-RÄI-LI-JÄ
KIUK-KUI-NEN
KUL-KU-VÄY-LÄ
TAM-MI
AU-TO
IK-KU-NA
PÄÄ
HY-MYN-KA-RE
O-VI

SANAJAHTI

ETSI KUVASTA SANALISTAN ASIAT:

Yhdistä sana ja oikea kuvan kohta viivalla. Useampi sana voi sopia samaan kohtaan kuvassa. Keksitkö eron tällaisten sanojen merkityksessä?

TUTKI KUVAA:

Kuvassa näkyy monenlaisia tunteita. Osaatko nimetä niitä? Mikä tunteet on saanut aikaan?

JUONIPUINTI

Etsi kuvasta kunkin tekstinpätkän edessä oleva numero. Katso, mitä sen luota löytyy. Muistele, mitä tarinassa on tähän mennessä kerrottu kyseisestä asiasta tai henkilöstä. Lue sitten teksti.

1. Pyö-räi-li-jä liukastui märällä tiellä ja törmäsi *Es-ke-l-muk-sen* pos-ti-laa-tik-koon. Hän alkoi kiukuta meille, että pos-ti-laa-tik-ko on väärässä paikassa. Emme pal-jas-ta-neet, että se on oi-ke-as-ti *Yk-si-näis-ten kirjeiden hotelli*. Jos se ei olisi rikki, se auttaisi yk-si-näi-si-ä löytämään ys-tä-vi-ä.
2. Samassa tielle kaartoi tuttu auto. Mummo ja ukki tulivat hoitamaan meitä, koska äiti ja isä olivat lähdössä ren-tou-tu-maan.
3. Kun mummo ja ukki näkivät pos-ti-laa-ti-kon, he in-nos-tui-vat. Pos-ti-laa-tik-ko oli heille tuttu. Kauan sitten se oli auttanut heitäkin tu-tus-tu-maan toisiinsa. Kerroimme, että naa-pu-rim-me yrittää saada sen taas toimimaan. Mummo toivoi hänen on-nis-tu-van.
4. Seu-raa-va-na aamuna söimme ukin kanssa kilpaa lettuja. *Velmunen* ilmestyi ikkunan taakse. Se oli tullut hakemaan meitä. *Es-ke-l-muk-sel-la* oli meille tehtävä.
5. *Eskelmus* pyysi vel-je-ä-ni u-nek-si-maan. Hän käski ottaa minut mukaan uneen. Unessa meidän pitäisi etsiä ju-na-a-se-ma ja sii-vi-löi-dä sen läheltä lä-tä-kös-tä tai-ka-pö-ly-ä. Pölyn avulla pos-ti-laa-tik-ko alkaisi taas toimia.

AJATUKSENJUOKSU

Pohdi oheisia kysymyksiä. Miten vastaisit niihin tällä hetkellä? Palaa kysymysten äärelle vielä myöhemmin, viimeistään kun olet lukenut koko kirjan. Ovatko vastauksesi säilyneet samanlaisina?

1. Mitä tekstissä sanotaan yksinäisyydestä?
2. Miten mummo ja ukki liittyvät Eskelmuksen postilaatikkoon?
3. Miksi Eskelmus tarvitsee juuri Uneksijan apua?
4. Mitä tarinassa tarkoitetaan kimpoilevalla ja huonetta väärään suuntaan kiertävällä unella? Entä suulla, joka ei saa unta?

KURKISTETAAN NIMIENKERÄÄMISKIRJAAN:

Kun pikkuveli saa *Eskelmukselta* tehtävän, häntä alkaa pelottaa. Silloin *Eskelmus* sanoo: ”Otatkin *Ritarikuninkaan mukaasi. Kaksin on helpompaa olla urhoollinen.*” Miksi hän sinun mielestäsi käyttää päähenkilöstä yhtäkkiä nimeä *Ritarikuningas*?

KIELILEIKKI

MIELIN KIELIN:

Välillä tarinan lapset puhuvat suu täynnä ruokaa, vaikkei se olekaan kovin kohteliasta. Silloin heidän puhettaan on huomattavasti vaikeampi ymmärtää. Pelatkaa tekin ymmärtämis-peliä. Peliä pelataan pareittain. Toinen valitsee mielessään lauseen, jonka hän sanoo toiselle jollakin puheen ymmärtämistä vaikeuttavalla tavalla. Toinen yrittää saada viestistä selvää ja ymmärtää, mitä pari hänelle yrittää sanoa. Kun hän onnistuu tässä, vaihdetaan roolit.

1. kierroksella puhutaan niin, että suu on koko ajan auki.
2. kierroksella puhutaan niin, että suu on koko ajan kiinni.
3. kierroksella puhutaan niin, että kämmentä pidetään tukkeena suun edessä.
4. kierroksella puhutaan niin, että kieli on koko ajan ulkona suusta...

SUOLLETAAN SUKKELUUKSIA:

Kirjoitetaan yhden aakkosen tarinoita. Voitte päättää, kirjoitetaanko harjoituksessa kirje, runo vai lyhyt tarina. Sääntö on kuitenkin se, että tekstin jokaisen kirjaimen täytyy alkaa samalla kirjaimella. Kirjain päätetään yhdessä ennen tehtävän aloittamista. Lopuksi tietenkin luetaan syntyneitä tuotoksia. Tässä tehtävässä saa hassutella!

LUVUT 9–10

U-NI
KU-VI-TEL-MA
TAI-KA
PI-MEYS
VA-LO-PIS-TE
TÄH-TI-TAI-VAS
ÄÄ-RI-VII-VA
KIM-MEL-TÄ-VÄ
HÖY-RY-VE-TU-RI
JU-NA
IH-MI-NEN
NE-LI-JAL-KAI-NEN
O-TUS
HÖR-ME-LII-NI
SII-VI-LÄ
HIEK-KA
KUL-LAN-HOH-TOI-NEN
SUIH-KU-LÄH-DE
LÄ-TÄK-KÖ

SANAJAHTI

ETSI KUVASTA SANALISTAN ASIAT:

Yhdistä sana ja oikea kuvan kohta viivalla. Useampi sana voi sopia samaan kohtaan kuvassa. Keksitkö eron tällaisten sanojen merkityksessä?

TUTKI KUVAA:

Näissä kuvissa seikkaillaan unessa. Millaiset asiat sen mielestäsi paljastavat?

JUONIPUINTI

Etsi kuvasta kunkin tekstinpätkän edessä oleva numero. Katso, mitä sen luota löytyy. Muistele, mitä tarinassa on tähän mennessä kerrottu kyseisestä asiasta tai henkilöstä. Lue sitten teksti.

1. Unessa oli ensin pimeää. Sitten eteemme ilmestyi höy-ry-ve-tu-ri, asema ja ih-mi-si-ä. Veli kertoi ku-vit-te-le-van-sa kaiken nä-ke-mäm-me.
2. Yht-äk-ki-ä meitä vastaan käveli *Velmunen*. Häntä veli ei ku-vi-tel-lut. Kissa oli on-nis-tu-nut matkaamaan uneen kanssamme. Unessa ym-mär-sim-me *Velmusen* puhetta. Emme tienneet, mitä meidän pitäisi tehdä seu-raa-vak-si. Löysimme kuitenkin kyltin, joka opasti meidät *Hör-me-lii-nin* luo.
3. *Hör-me-lii-ni* lupasi meille vas-tauk-si-a, jos an-tai-sim-me sille syötävää. Veli nyppäsi *Vel-mu-sel-ta* karvan ja *Hör-me-lii-ni* sai kipua syödäkseen. Se neuvoi reitin vanhalle suih-ku-läh-teel-le ja antoi meille tai-ka-sii-vi-län.
4. Lähteen viereltä löytyi lätäkkö. Kun laskin siivilän siihen, se täyttyi kul-tai-ses-ta hiekasta. Hiekka oli heti kuivaa. Laitoin sen talteen pieneen pussiin. *Velmunen* kutsui lähdettä i-ki-van-hak-si. Silloin lähde hermostui ja kasteli kissan.

AJATUKSENJUOKSU

Pohdi oheisia kysymyksiä. Miten vastaisit niihin tällä hetkellä? Palaa kysymysten äärelle vielä myöhemmin, viimeistään kun olet lukenut koko kirjan. Ovatko vastauksesi säilyneet samanlaisina?

1. Mitä tarinassa ja kuvissa esiintyneitä asioita löydät lasten uniseikkailusta? Ovatko ne säilyneet täysin samanlaisina?
2. Millaiset asiat paljastavat, että lapset seikkailevat unessa?

KURKISTETAAN NIMIENKERÄÄMISKIRJAAN:

Unessa sisarukset huomaavat, etteivät heidän mielikuvansa *Hörmeliinistä* vastaa toisiaan. Millainen *Hörmeliini* on sinun kuvitelmissasi?

KIELILEIKKI

MIELIN KIELIN:

Yksi lukee tarinan lukua 9 hitaasti, lause kerrallaan. On tärkeää, että muut ehtivät reagoida kerrottuun ennen kuin tarinassa mennään eteenpäin. Muiden tehtävä on kuvittaa lavalle kaikki, mitä tarinankertoja kertoo. Siis ihan kaikki: henkilöt, otukset, esineet, rakennukset... Jos pimeydestä esimerkiksi ilmestyy juna, jonkun tai joidenkin täytyy kiiruhtaa lavalle sitä esittämään. Näyttelijät eivät puhu, mutta he voivat tuottaa ääntä, jos kertoja sitä pyytää (esim. junasta kuuluu kiskojen kirahdus). Kun esittäjällä ei ole enää tehtävää lavalla (esim. junaa ei enää näy), siirtyy hän katsomon puolelle odottamaan seuraavaa rooliaan.

SUOLLETAAN SUKKELUUKSIA:

Unimaailmalle on ominaista, että uniin eksyy usein mukaan päivän varrella koettuja asioita, mutta ne saattavat muuttaa paljonkin muotoaan. Asiat myös yhdistyvät kummallisoin tavoin toisiinsa ja joukkoon saattaa sekoittua hyvinkin mielikuvituksellisia piirteitä.

Luokaa unia. Ensin jokainen saa kertoa jonkin pienen hetken tai tilanteen edellisestä päivästä. Nämä tapahtumat kootaan listaksi kaikkien nähtäville. (*Esimerkiksi: myöhästyin bussista, kävin kaupassa ja ostin jäätelön, näin peuran*) Sen jälkeen jakaannutaan pareihin tai pieniin ryhmiin. Kunkin ryhmän tehtävänä on luoda (kirjoittamalla tai kertomalla) uni, jossa hyödynnetään mahdollisimman montaa listalle kirjoitettua tapahtumaa. Joukkoon kannattaa sekoittaa myös aimo annos taikaa ja mielikuvitusta!

LUVUT 11–12

HO-TEL-LI
POS-TI-LAA-TIK-KO
MAI-SE-MA
TYH-JÄ
MUS-TA
PI-ME-Ä
KIR-JE
KUT-SU
TAI-KA-PÖ-LY-PUS-SI
KA-VE-RI
TO-VE-RI
YS-TÄ-VÄ
IH-MI-NEN
KAK-SIK-KO
RUUH-KA
LAP-SI-JOUK-KO
LAP-SI-PIL-VI
LAP-SI-PAL-JOUS
VOI-KUK-KA
TAS-SU

SANAJAHTI

ETSI KUVASTA SANALISTAN ASIAT:

Yhdistä sana ja oikea kuvan kohta viivalla. Useampi sana voi sopia samaan kohtaan kuvassa. Keksitkö eron tällaisten sanojen merkityksessä?

TUTKI KUVAA:

Vertaile *Yksinäisten kirjeiden hotellia* yllä olevissa kuvissa. Mitä eroja huomaat?

JUONIPUINTI

Etsi kuvasta kunkin tekstinpätkän edessä oleva numero. Katso, mitä sen luota löytyy. Muistele, mitä tarinassa on tähän mennessä kerrottu kyseisestä asiasta tai henkilöstä. Lue sitten teksti.

1. Vaikka työmme oli tehty, uni ei loppunut. Emme heränneet. Lopulta keksin, ettemme voisi viedä tai-ka-pö-ly-ä pois. Meidän pitäisi käyttää se unessa.
2. Samassa eteemme ponnahti tuttu pos-ti-laa-tik-ko, jät-ti-ko-koi-se-na. Nyt se oli oikea hotelli, mutta hiljainen ja pimeä. Pudotin va-hin-gos-sa tai-ka-pö-ly-pus-sin. Kun pöly levisi, hotelli heräsi eloon. Se oli täynnä toisiinsa tu-tus-tu-vi-a ih-mi-si-ä. Mummo ja ukkikin olivat siellä, mutta lapsina.
3. Emme ehtineet ter-veh-ti-ä mummoa ja ukkia ennen kuin uni loppui. Kei-kah-dim-me hereille ja juoksimme ikkunaan. Ko-ti-ka-tu oli täynnä lapsia. Kaikki ha-lu-si-vat jättää kirjeen pos-ti-laa-tik-koon.
4. Löysimme lasten joukosta myös tutun tytön: Olimme tavanneet, kun *Eskelmus* oli va-hin-gos-sa kastellut hänen äitinsä. Tytön nimi oli *Sa-teen-kaa-ren Kaste*. Lähdimme kolmestaan tapaamaan *Eskelmusta*.
5. *Es-ke-l-muk-sen* koti oli kuitenkin tyhjä. Kuulin jonkun sanovan, että hän lähti hetkeksi lomille. Kat-so-es-sa-ni äänen suuntaan näin vain *Velmuse*n. Mutta eiväthän kissat puhu – kuin unissa!

AJATUKSENJUOKSU

Pohdi oheisia kysymyksiä. Miten vastaisit niihin tällä hetkellä? Palaa kysymysten äärelle vielä myöhemmin, viimeistään kun olet lukenut koko kirjan. Ovatko vastauksesi säilyneet samanlaisina?

1. Uniseikkailussa Velmunen ja sisarukset vertailevat sitä, mitä tyhjiys heille merkitsee. Eroavatko heidän tyhjyytensä toisistaan?
2. Kun hotelli herää henkiin, Velmunen huomaa ihmisten puhuvan toisilleen kuin he olisivat kirjeitä. Tutki hotellissa ääneen pääseviä ihmisiä. Millaisia ihmisiä sanojen taakse kätkeytyy?
3. Miksi äiti ja isä stressaantuvat nähdessään lapsijoukon pihatiellä?
4. Mitä ukki tarkoittaa selitellessään äidin käytöstä ruuhkavuosilla: ”Siinä sumassa on vaikea nähdä elämää eteentulevilta asioilta.”
5. Mitä tarinan loppu mielestäsi tarkoittaa: Osaako Velmunen puhua ja mihin Eskelmus on kadonnut?
6. Jokaisen luvun nimeen on kätkeyty sanaleikki. Keksitkö ne kaikki?

KURKISTETAAN NIMIENKERÄÄMISKIRJAAN:

Kun sisarukset tapaavat seikkailunsa jälkeen *Kasteen* postilaatikolla, pikkuveli toteaa tämän nimestä: ”Niin tietysti! Sateenkaaren Kaste.” Mitä hän tällä tarkoittaa? Ja mikä on *Lapsipilvi*?

KIELILEIKKI

MIELIN KIELIN:

Kun Yksinäisten kirjeiden hotelli herää horroksesta, täyttyy se iloisesta puheensorinasta. Puhe kuulostaa siltä kuin kirjeet keskustelisivat keskenään erilaisia ystäviä etsien. Nyt on teidän vuoronne etsiä ystäviä.

Seiskää piirissä selkä kohti keskustaa. Yksi aloittaa kääntymällä kohti keskustaa ja sanomalla: ”Etsin ystäviä...” ja liittämällä lauseen loppuksi jonkin asian, joka sopii myös häneen itseensä. (Esimerkiksi: *Etsin ystäviä, jotka tykkäävät kalastaa / joiden lempiväri on vihreä / joilla on koira / jotka pelkäävät hämähäkkejä.*) Kaikki ne, joihin sanottu asia sopii, kääntyvät myös paikallaan kasvot kohti keskustaa. Yhteisen asian jakavat näkevät toisensa, muut eivät saa kurkkia. Sitten kaikki kääntyvät taas selkä kohti keskustaa ja on seuraavan vuoro ”etsiä ystävää”.

SUOLLETAAN SUKKELUUKSIA:

Vertaukset ovat kielikuvia, joissa kahden asian väliin lisätään kuin-sana. (Esimerkiksi: *nopea kuin pantteri, suuri kuin karhu*). Tarinassa lapset ja Velmunen vertailevat sitä, mitä tyhjiys heille tarkoittaa. Muistattekko, mitä ovat heidän vertauskuvansa tyhjyydelle?

Keksikää yhdessä luokastanne kuvaus, jossa kuvaillette porukkaanne vertauskuvien avulla. Tuotos kannattaa kirjoittaa muistiin. Sen lukemisesta voi olla iloa myöhemmin!